

Voorwoord

In dit aan het architectenrecht gewijde deel vindt een behandeling plaats van de bouwsomlimiet, de voortijdige beëindiging van de aan een architect verleende opdracht en het auteursrecht van de architect. Met deze onderwerpen is de in deel 8 begonnen behandeling van het architectenrecht afgesloten.¹

Ook voor dit deel heb ik een beroep kunnen doen op de medewerking van mevr. mr. A.A.M. Evers, juridisch medewerkster bij de BNA.

In volgende delen zal de behandeling van het *aannemingsrecht*, waaraan de delen 1 tot en met 7 reeds zijn gewijd, worden voortgezet.

Wassenaar, november 1988
M.A. van Wijngaarden

Bijzonder voorwoord drs. C. Jansen

In het vervreemdende corona-jaar 2020, met bovendien een uitzonderlijke hittegolf, drong het belang van een goed ingerichte woon- en leefomgeving voor ieders welzijn sterk door in de samenleving. Het jaar moet volkomen anders zijn beleefd door mensen die ruim wonen, over een prettige thuiswerkplek beschikken en ook tijdens de zomerhitte voldoende verkoeling in hun tuin konden vinden, dan door degenen die met te veel mensen in te weinig, te kleine en te benauwde ruimten moesten doorbrengen. Of door internationale studenten, wier tijdelijk verblijf zich had moeten afspelen op een levendige campus; nu zaten ze wekenlang eenzaam in hun kleine studentenkamer op de rand van hun bed te chatten en ze konden niet naar huis.

Hoewel de kwaliteit van de gebouwde omgeving in Nederland zonder meer hoog mag worden genoemd in vergelijking met vele andere landen, wordt die kwaliteit hier doorgaans als iets vanzelfsprekends beschouwd. Die kwaliteit beperkt zich niet tot het architectonisch ontwerp. Weinigen zijn zich ervan bewust dat er dagelijks duizenden mensen werken aan het maken en onderhouden van Nederland. Dat valt pas op na terugkomst van een vakantie in het buitenland. Daar is het land geen 'huiskamer' die er iedere dag netjes uit moet zien, zoals de journaliste Annette

1. De lezer zij erop geattendeerd dat door de nieuwe opzet van de delen gewijd aan het adviseursrecht, de onderwerpverdeling niet meer helemaal gelijk is aan de oorspronkelijke opzet. Dit voorwoord van Van Wijngaarden komt uit Deel 11 oude opzet. De inhoud van dat deel is thans opgenomen voor wat betreft de bouwsomlimiet in Deel 8 en 9, de opzegging in Deel 9 en het auteursrecht in Deel 10.

Birschel dat in haar boek 'Do is der Bahnhof. Nederland door Duitse ogen' typeerde: 'Elk rapport over herstructurering, elk nieuw bestemmingsplan en iedere toekomstvisie heeft het over "de inrichting van Nederland" als was het een huiskamer.' Die huiskamer moet wel netjes blijven, zo bleek recent in Den Helder. Daar had een bewoonster haar huis in de straat met witte woningen, in een opvallende geelgroene kleur geschilderd. De gemeente vroeg hierover advies aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, die vervolgens van mening was dat de felle kleur niet paste in het bebouwingsbeeld van de wijk zoals beschreven in de welstandsnota. De commissie noemde de groene kleur een welstandsexces, wat in strijd is met artikel 12 lid 1 Woningwet. Het conflict werd tot in de Raad van State uitgevochten met als resultaat dat het huis moet worden overgeschilderd in een acceptabele kleur.

Waar het recht van het individu eindigt en waar het collectieve begint, is een lastige discussie. In extreme situaties zoals we die vorig jaar meemaakten kwamen ondanks alle kwaliteiten van de Nederlandse huiskamers, ook de gebreken daarin aan het licht, zoals slechte ventilatie en geluidsoverlast. Het is wonderlijk dat in een land waarin mensen hun mening niet onder stoelen of banken steken, men daarmee genoegen neemt. Op zichzelf kan natuurlijk worden gesproken van hoge kwaliteit van de Nederlandse woningbouw, maar de structuur van de meeste woningen staat al sinds de naoorlogse wederopbouw vast: een woonkamer met in de hoek een keuken, boven een grote slaapkamer, twee kleine kamers en een badkamer. Dat vaste stramien verklaart wellicht het succes van allerlei commerciële televisieprogramma's waarin woningen met behulp van een 'stylist' leefbaar, persoonlijk en gezellig gemaakt worden.

De woningen met standaardplattegronden zijn gemaakt door een opdrachtgever die daarin niet zelf gaat wonen. Ze worden aangeboden aan toekomstige bewoners. Dat met eigentijdse woonwensen weinig rekening werd gehouden kwam al naar voren uit onderzoek dat het RIGO hiernaar verrichtte in vervolg op de motie Dui-vesteijn en Gabor uit 1998. Op basis van de onderzoeksresultaten ontwikkelde de regering beleid voor 'versterking van de rol van de consument als opdrachtgever in de woningbouw'. Onder het motto 'Mensen, Wensen, Wonen' werd in de Nota Wonen (2000) opgenomen dat een derde van de nieuw te bouwen woningen in particulier opdrachtgeverschap tot stand zou moeten komen. Dit beleid werd niet bepaald juichend ontvangen door overheden en architecten. Zo vreesde de Amsterdamse wethouder Duco Stadig dat particulier opdrachtgeverschap een 'elitaire bedoening' zou worden. Bij hoge dichtheden zou particulier opdrachtgeverschap wel heel ingewikkeld worden en bovendien: slechts 25% van de potentiële opdrachtgevers zou van plan zijn een architect in te schakelen. Stadig wierp de vraag op: 'Waar is de kwaliteitswinst als we weten dat de meeste mensen voor een cataloguswoning kiezen? Of midden in de stad een boerderette laten bouwen?'

Opdrachtgeverschap in het ruimtelijk domein is in de loop der jaren door maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de omslag van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving, verbreed van publieke naar private partijen (corporaties, marktpartijen, adviseurs) en vervolgens naar andere initiatiefnemers (publiek, privaat, particulier), waaronder steeds vaker ook ontwerpers. De rollen van opdrachtgever,

bestuurder, belanghebbende en ontwerper zijn niet meer overwegend voorbehouden aan traditionele publieke of professionele partijen en kunnen zelfs voor een deel bij dezelfde mensen of partijen liggen. Dé opdrachtgever bestaat noch in de werkelijkheid, noch in juridische zin. Van het begrip opdrachtgever bestaat geen juridische definitie, constateerde Monika Chao in haar artikel 'Juridische aspecten van (goed) opdrachtgeverschap. Een bouwrechtelijke verkenning', in: Van het gebaande pad, IBR (2016).

Of de opdrachtgever nu een maatschappelijke organisatie, publieke partij, commerciële ontwikkelaar is, een collectief of een privépersoon: goede samenwerking tussen publieke opdrachtgevers, private partijen, ontwerpers en andere belanghebbers zoals bewoners en ondernemers, is essentieel voor het ontstaan van artistieke en ruimtelijke kwaliteit. Dat is in het belang van iedereen bij het streven naar een goede kwaliteit van leven voor iedereen. Gezamenlijk geven zij invulling aan de 'huiskamer' die Nederland heet en daarbij zijn zij gebonden aan tal van systemen en afspraken, zoals bijvoorbeeld het welstandsbeleid van Den Helder.

De realiteit is vaak weerbarstiger dan de kaders die zijn bedacht. Opdrachtgevers moeten maatschappelijke opgaven vertalen in fysieke resultaten. Dat wordt voor hen steeds lastiger in een samenleving die steeds ingewikkelder wordt. Het vereist continue aandacht om de kracht, middelen en mogelijkheden van goed opdrachtgeverschap niet te laten ondersneeuwen door de complexiteit van alledag. De trend naar een brede benadering van de opgaven komt voort uit actuele vragen rondom transities, inclusiviteit en verdichting. Daar valt nog een wereld te winnen in verbreding van het opdrachtgeverschap.

Goed opdrachtgeverschap gaat zelden vanzelf en hoewel iedereen vóór goed opdrachtgeverschap is, weten weinigen echt hoe het moet. Er bestaat nergens een opleiding voor opdrachtgevers. Net zoals de ruimtelijke kwaliteit van Nederland door veel mensen als vanzelfsprekend wordt beschouwd, geldt dat ook voor opdrachtgeverschap. Mensen denken dat ze het wel kunnen. Dat er veel bij komt kijken probeerde een architect in Berlijn duidelijk te maken aan de medeopdrachtgevers met wie hij een bouwproject zou starten: 'Wie er géén zin in heeft om 2.634 beslissingen te nemen, kan nu maar beter de zaal verlaten. Want dat is wat er de komende twee jaar in het voorbereidings- en ontwerpproces nodig is'. Gemeentebestuurders hebben te maken met talloze niet-professionele (ook ontwerpende) initiatiefnemers. Echter, in de afgelopen jaren hebben systeemdenken en bureaucratische procesorganisatie terrein gewonnen in de gemeenten, die vaak niet meer zelf beschikken over ervaren vakspecialisten. De kennis van ingehuurd deskundigheid beklijft niet en het ontbreekt vaak aan beleid om nieuwe ideeën en oplossingen uit te voeren, waardoor vernieuwing niet tot stand komt. Daar komt bij dat het publieke opdrachtgeverschap een politieke basis kent en daardoor per definitie aan verandering onderhevig is.

Recent lijkt bij steeds meer gemeenten weer behoefte te zijn aan meer interne deskundigheid. Zo wil de gemeente Amsterdam betere oplossingen vinden voor ruimtelijke vraagstukken in de stad, bijvoorbeeld door het zogenoemde tenderbeleid voor de uitgifte van bouw kavels te verbeteren in dialoog met marktpartijen. Dat

vraagt om andere manieren van denken en werken. En die beginnen bij de kwaliteit van de opdracht en de visie daarop van de opdrachtgever.

In de praktijk ligt vaak het gevaar van het reflexdenken op de loer. Dat komt sterk naar voren in de uiteenlopende opvattingen over het woningvraagstuk door de verschillende betrokken partijen. Met de systemen en aanpak van vroeger worden de vraagstukken van nu en morgen aangepakt. Beproefde methoden, die in een volstrekt andere tijd en maatschappelijke omgeving goed hebben gewerkt, worden uit de kast gehaald om de huidige problemen op de woningmarkt het hoofd te bieden. Dat loopt spaak als beslissingen hiertoe niet weloverwogen worden genomen.

Terugkomend op de kleurenkwestie in Den Helder: op het moment dat de Raad van State haar uitspraak deed, vond in Museum 't Schip in Amsterdam een tentoonstelling plaats waarin woningbouwprojecten zijn te zien die kunstenaar/architect Bruno Taut honderd jaar geleden ontwierp. Als stadsarchitect van Maagdenburg kreeg hij de opdracht om het imago van de stad te verbeteren, hoewel daar nauwelijks geld voor was. Verf is goedkoper dan bakstenen, en dus ontwikkelde hij een spectaculair kleurenprogramma voor coöperatieve woningen met als resultaat bont gekleurde straten en woningen; de wijk is inmiddels wereldberoemd. In Nederland besloot de gemeente Almere rond de eeuwwisseling om de woonwijk Regenboogbuurt te ontwikkelen als hommage aan Tauts werk.

De meeste woningbouwprojecten worden niet met zo'n uitgesproken opvatting gerealiseerd. Er is vaak sprake van kunstmatige (architectonische) variatie die gunstig is voor de verkoop. De plattegronden zijn identiek; de 'woonconsument' kan kiezen uit enkele verschillende uiterlijke aanpassingen. Maar daarmee wordt de woningbouwopgave, die vraagt om nieuwe visies en aanpak niet opgelost. Dat kan een vlucht naar achteren worden genoemd.

Om de problematiek van actuele opgaven en de aanpak daarvan scherper te krijgen heeft niemand de waarheid in pacht. Daarom is het van groot belang dat alle betrokkenen hierover in gesprek blijven. Dan zou bescheidenheid helpen. Bijvoorbeeld, door in het publieke debat niet de stelling te nemen dat de ene oplossing wel, en de andere niet werkt.

Drs. C. Jansen, directeur Stichting Architectuur Lokaal, Onafhankelijk landelijk kenniscentrum voor bouwcultuur

Voorwoord bij de eerste druk van de Delen 7 tot en met 10 Bouwrecht (nieuwe opzet)

In de Delen 7 tot en met 10 is het adviseursrecht opgenomen. Ten opzichte van de vorige drukken is er veel veranderd. Niet alleen is het aantal delen waarin het recht van de adviseur is geregeld teruggebracht naar 4, maar ook de inhoudelijke opzet is ingrijpend gewijzigd. De inhoud begint in Deel 7 met de totstandkoming en inhoud van de opdracht, de vertegenwoordiging en de verplichtingen van de opdrachtgever. Ook de tuchtrechtspraak is opgenomen in dit deel. In Deel 8 gaat het om de

verplichtingen van de adviseur, de niet-nakoming daarvan en de regeling, de rechtspraak op de verzuimregeling en de duur van de aansprakelijkheid en de vervaltermijnen. De schadevergoeding komt aan bod in Deel 9 evenals de onderwerpen vertraging, onderbreking, opzegging en gevolgen van opzegging. Deel 10 is gewijd aan het auteursrecht van de adviseur (met name de architect) en onderwerpen van financiële aard.

De bespreking gaat steeds uit van de DNR 2011 (2005), aangevuld voor zover dat nog nuttig werd geacht door de SR 1997 en de RVOI-2001.

Ik ben drs. Cilly Jansen, directeur van Architectuur Lokaal, erkentelijk voor het willen schrijven van het Bijzonder Voorwoord.

Bij het werk aan de adviseursdelen heb ik een beroep kunnen doen op de grote kennis van mr. A.A.M. Evers, waarvoor ik haar zeer erkentelijk ben.

Een woord van dank is ook verschuldigd aan Annemieke van Garling voor de begeleiding van het anders opzetten van de serie en aan Nina Perik voor het corrigeren van de tekst van dit deel en het maken van het register.

Voor het nieuwe omslagontwerp gaat mijn dank uit naar Marco Bolsenbroek. Met de vier afbeeldingen, die representatief zijn voor de grote gebieden van het bouwrecht (de infrastructuur in de brede zin van het woord en de B&U bouw) is een knipoog gemaakt naar het omslag, waarmee de serie in 1984 op de markt kwam en waar ook een viertal afbeeldingen met dezelfde symbolische betekenis zijn opgenomen.

's-Gravenhage, november 2020

M.A.B. Chao-Duivis

Verantwoording van de nieuwe opzet van de Serie Bouw- en Aanbestedingsrecht

De grondlegger van deze serie, Maarten van Wijngaarden, heeft mij lang geleden eens toevertrouwd dat hij voor de opzet van deze serie aanknoopte bij die onderwerpen, waarop de meeste rechtspraak verscheen. Het kwam hem voor, dat de praktijk en de wetenschap het meest behoefte hadden aan geordende rechtspraak op juist die onderwerpen.

Dat is de reden dat deze serie in Deel 1 start met de oplevering en dat in Deel 2 de aansprakelijkheid na oplevering wordt behandeld. Binnen de boeken zelf werd de stof geordend in hoofdstukken, die inhoudelijk het stramien van algemeen naar meer bijzonder volgden.

Wat in de loop der jaren evenwel moeizamer werd, was het feit dat Van Wijngaarden ervoor gekozen had om de inhoud in paragrafen onder te brengen, die doornummerden. Het was daardoor onvermijdelijk geworden om een nieuw onderwerp dat logischerwijs in Deel A, Hoofdstuk B tussen paragraaf 300 en 301 hoorde, te voorzien van een letter: 300a en soms moest zelfs meer dan één nummer tussenge-

voegd worden. Dat kwam de overzichtelijkheid niet ten goede. Daar kwam nog bij, dat de online uitgave technisch bemoeilijkt werd door dit systeem.

Vroeg of laat zou dan ook het moment aanbreken om met dit systeem te breken en een andere, meer gebruikelijke ordening aan te brengen. Dit bleek zoveel werk te zijn, dat is afgezien van het aanvankelijke voornemen de serie in zijn geheel om te gooien opdat in grote lijnen de volgorde van de meest voorkomende algemene voorwaarden zou worden gevolgd.

De volgorde van de delen is daarom in beginsel dezelfde gebleven vanuit de gedachte, die hopelijk juist is, dat de lezer daarmee vertrouwd is.

Wel zijn de volgende veranderingen wat opzet en inhoud betreft, aangebracht:

1. ieder hoofdstuk begint met een nieuwe nummering en ieder hoofdstuk kent paragrafen en subparagrafen;
2. de thema's worden in beginsel steeds in twee hoofdstukken behandeld: een hoofdstuk met de regelingen van een thema en een hoofdstuk met rechtspraak; daarbij is zo veel mogelijk gewerkt met duidelijk afgeronde onderwerpen, waardoor de inhoudsopgave net als in het verleden uitgebreid is en voor de lezer in een oogopslag duidelijk maakt waar iets gevonden kan worden;
3. sommige onderwerpen zijn of worden geconcentreerder bij elkaar geplaatst, bijvoorbeeld het consumentenrecht: daar wordt een eigen boek aan gewijd: Deel 19 en dat heeft met name consequenties voor Deel 1, maar ook in de andere delen worden de verwijzingen die typisch zijn voor het consumentenrecht verwijderd en overgebracht naar het nieuwe Deel 19;
4. sommige thema's zijn nog wat verder opgesplitst, zo zal Deel 24 gewijd zijn aan de rechtsbescherming in het aanbestedingsrecht; de materiële onderwerpen van het aanbestedingsrecht blijven in vier aparte delen (Delen 20 tot en met 23) ondergebracht;
5. sommige thema's zijn uitgebreider behandeld (zoals de werkzaamheden en verplichtingen van de aannemer in Deel 14 en de verplichtingen van de opdrachtgever in Deel 16);
6. waar dat functioneel is, worden titels neutraler geformuleerd, omdat de wereld van het bouwcontractenrecht sinds de start van de serie in 1984 nu eenmaal ingrijpend is veranderd;
7. dit laatste zal ook met verschillende termen gebeuren, maar ook hier alleen als dit functioneel is en geen afbreuk doet aan de 'kleur' van de bouw- dan wel aanbestedingswereld. Om die reden is ervoor gekozen om in beginsel uitdrukkelijk te blijven spreken van 'aannemer', in par. 1.1.1 van Deel 14 (nieuwe opzet) wordt uitgelegd wat onder die term verstaan wordt. Raakt de term in onbruik dan zal de terminologie worden aangepast;
8. door de nieuwe opzet wordt de serie uitgebreid van 18 delen naar 24; sommige delen worden iets omvangrijker, maar naar verwachting zullen de meeste delen iets minder omvangrijk worden;
9. het registerdeel komt met de nieuwe opzet te vervallen;
10. het trefwoordenregister is vervallen;
11. waar bij een paragraaf P.M. is opgenomen, is dat gedaan omdat er nog geen rechtspraak op dat onderwerp gevonden is.

Ik hoop en verwacht dat deze nieuwe opzet, die inhoudelijk geheel in de geest van Maarten van Wijngaarden blijft, nog meer dan voorheen de bouwrechtjuristen van dienst zal zijn.

's-Gravenhage, november 2020

M.A.B. Chao-Duivis

Aanwijzingen bij het gebruik van deze serie

Waar in deze Serie Bouw- en Aanbestedingsrecht bij uitspraken van de Raad van Arbitrage voor de Bouw wordt vermeld 'niet gepubliceerd', wordt bedoeld dat deze uitspraken niet zijn gepubliceerd in een van de gebruikelijke tijdschriften, zoals *Tijdschrift voor Bouwrecht*, *Bouwrecht*, *Tijdschrift Aanbestedingsrecht* of *Tijdschrift voor Arbitrage*.

Op de website van de Raad van Arbitrage, www.raadvanarbitrage.nl, zijn alle uitspraken teruggaand tot 1992 te raadplegen. Tevens worden nieuwe uitspraken aldaar gepubliceerd. Voor uitspraken van de overheidsrechter wordt verwezen naar www.rechtspraak.nl, waar het overgrote deel van de uitspraken van de overheidsrechter sinds 1999 wordt gepubliceerd.

De uitspraken die in dit boek zijn verwerkt, zijn letterlijke citaten. Schrijver dezes heeft zich de vrijheid veroorloofd een enkele keer, wanneer er sprake is van een hinderlijke typefout, deze te verbeteren. Dat is gedaan zonder opnemng van een zin in de trant van: '[bedoeld zal zijn ..., MC]'. Dit zou storend werken.

Een woord dat door de auteur uit de uitspraak is verwijderd, omdat het niet op de juiste plaats stond, twee keer is geplaatst of ten onrechte is opgenomen, is tussen vierkante haken geplaatst. Een woord dat niet in de uitspraak stond en dat door de auteur is opgenomen, is ook tussen vierkante haken geplaatst, met de volgende toevoeging: [..., MC].

De vindplaatsen van de uitspraken zijn vermeld, waardoor de weergave van de uitspraken te allen tijde is te controleren. Waar gebruik is gemaakt van een uitspraak die niet gepubliceerd is, zijn geen typefouten hersteld.

Een enkele keer is een deel van een uitspraak meer dan één keer opgenomen, omdat het paste bij meer dan één onderwerp en het mogelijk als een gemis beschouwd zou kunnen worden indien de uitspraak slechts op één plaats zou zijn opgenomen.

Overal waar verwezen wordt naar een deel uit de serie in de oude opzet is de tekst (oude opzet) achter het betreffende deel toegevoegd. Bij verwijzingen naar delen in de nieuwe opzet is geen tekst tussen haken opgenomen achter een deel.

Hoofdstuk 1

Rechten van de adviseur op het advies

- 1.1 Inleiding
- 1.2 Het auteursrecht van de architect in de Auteurswet
- 1.3 De regeling in de DNR 2011 (2005)
- 1.4 De regeling in de SR 1997
- 1.5 De regeling in de RVOI-2001 (1998)

1.1 *Inleiding*

In dit hoofdstuk worden eerst die artikelen van de Auteurswet (Aw) vermeld, die voor de adviseur (de Aw spreekt van architect) het meest van belang zijn.

De DNR 2011 (2005) en de SR 1997 bevatten eveneens bepalingen betreffende het auteursrecht betreffend en ontleend zijn aan de Aw. Daarnaast bevat de DNR 2011 (2005) in navolging van de RVOI-2001 ook bepalingen die op andere vormen van intellectuele eigendom betrekking hebben. In de algemene voorwaarden zijn ook bepalingen opgenomen betreffende het auteursrecht voor de situatie na opzegging van de opdracht. Die bepalingen zijn opgenomen in Deel 9, bij het deel gewijd aan de opzegging.

De ‘Gedrageregels’, waaraan georganiseerde architecten gebonden zijn, geven ook ondersteuning aan het auteursrecht van de architect. De hierop betrekking hebbende tuchtrechtspraak, die zich afspeelt tussen *architecten onderling*, is opgenomen in Deel 7.

1.2 *Het auteursrecht van de architect in de Auteurswet*

Het in art. 1 Aw omschreven auteursrecht (‘het uitsluitend recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld’) heeft óók betrekking op de scheppingen van de architect.

Hierna worden uitsluitend die artikelen van de Aw genoemd, die voor de architect het meest van belang zijn. De wettekst, zoals deze gold ten tijde van het gereedmaken van dit boek (juli 2020), wordt weergegeven.² Voor de oudere wetteksten raadplege men de vorige drukken.

2. De teksten zijn overgenomen van www.overheid.nl, welke site laatstelijk geraadpleegd is op 16 juli 2020.

Werken waarop auteursrecht bestaat

Art. 10 lid 1 aanhef en onder 6° en 8° Aw:

Onder werken van letterkunde, wetenschap of kunst verstaat deze wet:

(...)

6°. teeken-, schilder-, bouw- en beeldhouwwerken, lithografieën, graveer- of andere plaatwerken;

(...)

8°. ontwerpen, schetsen en plastische werken, betrekkelijk tot de bouwkunde, de aardrijkskunde, de plaatsbeschrijving of andere wetenschappen.

Omtrent het *openbaar maken* van een werk bepaalt art. 12 lid 1 aanhef en onder 1°:

Onder de openbaarmaking van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt mede verstaan:

1°. de openbaarmaking van eene verveelvoudiging van het geheel of een gedeelte van het werk;

Het *verveelvoudigen* van een werk is geregeld in de art. 13 en 14.

Art. 13 Aw

Onder de verveelvoudiging van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt mede verstaan de vertaling, de muziekschikking, de verfilming of tooneelbewerking en in het algemeen iedere geheele of gedeeltelijke bewerking of nabootsing in gewijzigden vorm, welke niet als een nieuw, oorspronkelijk werk moet worden aangemerkt.

Art. 13a Aw

Onder de verveelvoudiging van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt niet verstaan de tijdelijke reproductie die van voorbijgaande of incidentele aard is, en die een integraal en essentieel onderdeel vormt van een technisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel

- a. de doorgifte in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon of
- b. een rechtmatig gebruik van een werk mogelijk te maken, en die geen zelfstandige economische waarde bezit.

Art. 14 Aw

Onder het verveelvoudigen van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt mede verstaan het vastleggen van dat werk of een gedeelte daarvan op enig voorwerp dat bestemd is om een werk ten gehore te brengen of te vertonen.

Art. 15a Aw betreft het citaatrecht en luidt als volgt:

1. Als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt niet beschouwd het citeren uit een werk in een aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling of voor een uiting met een vergelijkbaar doel mits:
 - 1°. het werk waaruit geciteerd wordt rechtmatig openbaar gemaakt is;
 - 2°. het citeren in overeenstemming is met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is en aantal en omvang der geciteerde gedeelten door het te bereiken doel zijn gerechtvaardigd;
 - 3°. artikel 25 in acht wordt genomen; en
 - 4°. voor zover redelijkerwijs mogelijk, de bron, waaronder de naam van de maker, op duidelijke wijze wordt vermeld.

2. Onder citeren wordt in dit artikel mede begrepen het citeren in de vorm van pers-overzichten uit in een dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift verschenen artikelen.
3. Dit artikel is mede van toepassing op het citeren in een andere taal dan de oorspronkelijke.

Art. 16

1. Als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt niet beschouwd de verveelvoudiging of openbaarmaking van gedeelten ervan uitsluitend ter toelichting bij het onderwijs, voor zover dit door het beoogde, niet-commerciële doel wordt gerechtvaardigd, mits:
 - 1°. het werk waaruit is overgenomen rechtmatig openbaar gemaakt is;
 - 2°. het overnemen in overeenstemming is met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is;
 - 3°. artikel 25 in acht wordt genomen;
 - 4°. voor zover redelijkerwijs mogelijk, de bron, waaronder de naam van de maker, op duidelijke wijze wordt vermeld; en
 - 5°. aan de maker of zijn rechtverkrijgenden een billijke vergoeding wordt betaald.
2. Waar het geldt een kort werk of een werk als bedoeld in artikel 10, eerste lid onder 6°, onder 9°. of onder 11°. mag voor hetzelfde doel en onder dezelfde voorwaarden het gehele werk worden overgenomen.
3. Waar het het overnemen in een compilatiewerk betreft, mag van dezelfde maker niet meer worden overgenomen dan enkele korte werken of korte gedeelten van zijn werken, en waar het geldt werken als bedoeld in art. 10, eerste lid onder 6°, onder 9°. of onder 11°. niet meer dan enkele van die werken en in zodanige verveelvoudiging, dat deze door haar grootte of door de werkwijze, volgens welke zij vervaardigd is, een duidelijk verschil vertoont met het oorspronkelijke met dien verstande, dat wanneer van deze werken er twee of meer verenigd openbaar zijn gemaakt, die verveelvoudiging slechts ten aanzien van een daarvan geoorloofd is.
4. De bepalingen van dit artikel zijn mede van toepassing ten aanzien van het overnemen in een andere taal dan de oorspronkelijke.

Art. 16a

Als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt niet beschouwd een korte opname, weergave en mededeling ervan in het openbaar in een foto-, film-, radio- of televisiereportage voor zover zulks voor het behoorlijk weergeven van de actuele gebeurtenis welke het onderwerp der reportage uitmaakt, gerechtvaardigd is en mits, voor zover redelijkerwijs mogelijk, de bron, waaronder de naam van de maker, duidelijk wordt vermeld.

Art. 16b

1. Als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt niet beschouwd de verveelvoudiging welke beperkt blijft tot enkele exemplaren en welke uitsluitend dient tot eigen oefening, studie of gebruik van de natuurlijke persoon die zonder direct of indirect commercieel oogmerk de verveelvoudiging vervaardigt of tot het verveelvoudigen uitsluitend ten behoeve van zichzelf opdracht geeft.
2. Waar het geldt een dag-, nieuws- of weekblad of een tijdschrift of een boek of de partituur of de partijen van een muziekwerk en de in die werken opgenomen andere werken, blijft die verveelvoudiging bovendien beperkt tot een klein gedeelte van het werk, behalve indien het betreft:
 - a. werken, waarvan naar redelijkerwijs mag worden aangenomen geen nieuwe exemplaren tegen betaling, in welke vorm ook, aan derden ter beschikking zullen worden gesteld;
 - b. in een dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift verschenen korte art.en, berichten of andere stukken.
3. Waar het geldt een werk, als bedoeld bij artikel 10, eerste lid, onder 6°, moet de verveelvoudiging door haar grootte of door de werkwijze, volgens welke zij vervaardigd is, een duidelijk verschil vertonen met het oorspronkelijke werk.

4. Indien een ingevolge dit art. toegelaten verveelvoudiging heeft plaatsgevonden, mogen de vervaardigde exemplaren niet zonder toestemming van de maker of zijn rechtverkrijgenden aan derden worden afgegeven, tenzij de afgifte geschiedt ten behoeve van een rechterlijke of bestuurlijke procedure.
5. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat voor de verveelvoudiging, bedoeld in het eerste lid, ten behoeve van de maker of diens rechtverkrijgenden een billijke vergoeding is verschuldigd. Daarbij kunnen nadere regelen worden gegeven en voorwaarden worden gesteld.
6. Dit artikel is niet van toepassing op het reproduceren, bedoeld in artikel 16c, noch op het nabouwen van bouwwerken.

Art. 18 Aw

Als inbreuk op het auteursrecht op een werk als bedoeld in art. 10, eerste lid, onder 6°, of op een werk, betrekkelijk tot de bouwkunde als bedoeld in art. 10, eerste lid, onder 8°, dat is gemaakt om permanent in openbare plaatsen te worden geplaatst, wordt niet beschouwd de verveelvoudiging of openbaarmaking van afbeeldingen van het werk zoals het zich aldaar bevindt. Waar het betreft het overnemen in een compilatiewerk, mag van dezelfde maker niet meer worden overgenomen dan enkele van zijn werken.

Art. 25 Aw

1. De maker van een werk heeft, zelfs nadat hij zijn auteursrecht heeft overgedragen, de volgende rechten:
 - a. het recht zich te verzetten tegen openbaarmaking van het werk zonder vermelding van zijn naam of andere aanduiding als maker, tenzij het verzet zou zijn in strijd met de redelijkheid;
 - b. het recht zich te verzetten tegen de openbaarmaking van het werk onder een andere naam dan de zijne, alsmede tegen het aanbrenge van enige wijziging in de benaming van het werk of in de aanduiding van de maker, voor zover deze op of in het werk voorkomen, dan wel in verband daarmee zijn openbaar gemaakt;
 - c. het recht zich te verzetten tegen elke andere wijziging in het werk, tenzij deze wijziging van zodanige aard is, dat het verzet zou zijn in strijd met de redelijkheid;
 - d. het recht zich te verzetten tegen elke misvorming, vermindering of andere aantasting van het werk, welke nadeel zou kunnen toebrengen aan de eer of de naam van de maker of aan zijn waarde in deze hoedanigheid.
2. De in het eerste lid genoemde rechten komen, na het overlijden van de maker toe aan het vervallen van het auteursrecht, toe aan de door de maker bij uiterste wilsbeschikking aangewezenen.
3. Van het recht, in het eerste lid, onder a genoemd kan afstand worden gedaan. Van de rechten onder b en c genoemd kan afstand worden gedaan voor zover het wijzigingen in het werk of in de benaming daarvan betreft.
4. Heeft de maker van het werk het auteursrecht overgedragen dan blijft hij bevoegd in het werk zodanige wijzigingen aan te brengen als hem naar de regels van het maatschappelijk verkeer te goeder trouw vrijstaan. Zolang het auteursrecht voortduurt komt gelijke bevoegdheid toe aan de door de maker bij uiterste wilsbeschikking aangewezenen, als redelijkerwijs aannemelijk is, dat ook de maker die wijzigingen zou hebben goedgekeurd.

Ten slotte de *duur* van het auteursrecht: art. 37 en 38.

Art. 37 Aw

1. Het auteursrecht vervalt door verloop van 70 jaren, te rekenen van de 1e januari van het jaar, volgende op het sterfjaar van de maker.
2. De duur van een gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk, aan twee of meer personen als gezamenlijke makers daarvan toekomende, wordt berekend van de 1e januari van het jaar, volgende op het sterfjaar van de langstlevende hunner.

Art. 38 Aw

1. Het auteursrecht op een werk, ten aanzien waarvan de maker niet is aangeduid of niet op zodanige wijze dat zijn identiteit buiten twijfel staat, vervalt door verloop van 70 jaren, te rekenen van de 1e januari van het jaar, volgende op dat, waarin de eerste openbaarmaking van het werk rechtmatig heeft plaatsgehad.
2. Hetzelfde geldt ten aanzien van werken, waarvan een openbare instelling, een vereniging, stichting of vennootschap als maker wordt aangemerkt, tenzij de natuurlijke persoon, die het werk heeft gemaakt, als zodanig is aangeduid op of in exemplaren van het werk, die zijn openbaar gemaakt.
3. Indien de maker vóór het verstrijken van de in het eerste lid genoemde termijn zijn identiteit openbaart, zal de duur van het auteursrecht op dat werk worden berekend naar de bepalingen van artikel 37.

Art. 39

Voor werken, waarvan de duur van het auteursrecht niet wordt berekend naar de bepalingen van artikel 37 en die niet binnen 70 jaren na hun totstandkoming op rechtmatige wijze zijn openbaar gemaakt, vervalt het auteursrecht.

1.3 De regeling in de DNR 2011 (2005)

In de DNR 2011 (2005) zijn bepalingen omtrent de intellectuele eigendom opgenomen die grotendeels een herhaling van de betreffende wetteksten zijn. Deze zijn hierna opgenomen. Voorts bevat de DNR 2011 (2005) bepalingen omtrent het auteursrecht voor het geval van opzegging van de opdracht. Die zijn opgenomen in Deel 9 in hoofdstuk 4 en de rechtspraak daarop is opgenomen in hoofdstuk 7 van dat deel.

In de DNR 2011 luidt art. 46 (Rechten van de adviseur op het advies) als volgt:

1. De adviseur, of diens rechtverkrijgende(n) heeft het uitsluitend recht tot openbaarmaking, verwezenlijking en verveelvoudiging van zijn ontwerpen, tekeningen, schetsen, foto's en alle andere afbeeldingen van zijn ontwerp, van maquettes en modellen alsmede van alle andere voorwerpen of informatiedragers die van zijn ontwerp een afbeelding of voorstelling vormen, of die zijn bedoeld in de Auteurswet 1912 of in het Beneluxverdrag inzake de intellectuele eigendom inzake merken, tekeningen of modellen.
2. De adviseur behoudt ook nadat hij toestemming heeft verleend tot verwezenlijking, openbaarmaking of verveelvoudiging van zijn werk de volgende rechten:
 - 2a. het recht zich te verzetten tegen openbaarmaking van het werk zonder vermelding van zijn naam of andere aanduiding als maker, tenzij het verzet in strijd zou zijn met de redelijkheid;
 - 2b. het recht zich te verzetten tegen de openbaarmaking van het werk onder een andere naam dan de zijne, alsmede tegen het aanbrengen van enige wijziging in de benaming van het werk of in de aanduiding van de maker, voor zover deze op of in het werk voorkomen, dan wel in verband daarmee zijn openbaar gemaakt;
 - 2c. het recht zich te verzetten tegen elke andere wijziging in het werk, tenzij deze wijziging van zodanige aard is, dat het verzet in strijd zou zijn met de redelijkheid;
 - 2d. het recht zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere aantasting van het werk, welke nadeel zou kunnen toebrengen aan de eer of de goede naam van de maker of aan zijn waarde in deze hoedanigheid.
3. Onverminderd het ter zake bepaalde in de Auteurswet 1912 heeft de adviseur als enige het recht om van het uitwendige en inwendige van een naar zijn ontwerp verwezenlijkt object foto's of andere afbeeldingen te maken en deze te verveelvoudigen en openbaar te maken, doch hij behoeft de toestemming van de opdrachtgever

voor het openbaar maken van foto's of andere afbeeldingen die het inwendige van het object tonen na ingebruikneming. Aan zijn toestemming kan de opdrachtgever voorwaarden verbinden.

4. De adviseur geldt in de zin van het Beneluxverdrag inzake de intellectuele eigendom inzake merken, tekeningen of modellen als de ontwerper van de tekeningen en modellen die hij in het kader van de opdracht heeft vervaardigd. De adviseur heeft bij uitsluiting het recht deze tekeningen en modellen te deponeren bij het in dat Verdrag bedoelde Bureau. Het ten aanzien van de rechten van de adviseur op het advies bepaalde is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de aan zo'n depot te ontleen rechten.
 - 4a. De adviseur is verplicht om naar zijn mening voor octrooiverlening vatbare vindingen, ontstaan tijdens en door de uitvoering van de opdracht, onverwijld onder de aandacht van de opdrachtgever te brengen.
 - 4b. Indien een zodanige vinding is ontstaan door uitwisseling van kennis tussen de opdrachtgever en de adviseur, heeft de opdrachtgever het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi op die vinding aan te vragen. De opdrachtgever stelt de adviseur van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis. De adviseur is desgevraagd verplicht de opdrachtgever bij de behandeling van de aanvraag assistentie te verlenen. De daaruit voor de adviseur voortvloeiende werkzaamheden zullen in onderling overleg worden vergeoed.
 - 4c. Als de opdrachtgever een octrooi als bedoeld in dit lid verkrijgt, verleent hij om niet aan de adviseur een in beginsel niet overdraagbare licentie op die vinding. Bij concrete toepassing van de licentie zal de adviseur toestemming aan de opdrachtgever vragen, welke toestemming slechts geweigerd kan worden indien de opdrachtgever tegenstrijdige belangen met zijn bedrijf kan aantonen.
 - 4d. Indien de opdrachtgever van het in dit lid onder b genoemde recht geen gebruik maakt, heeft de adviseur het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi voor die vinding aan te vragen. De adviseur stelt de opdrachtgever van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.
 - 4e. Als de adviseur een octrooi als bedoeld in het bepaalde sub d verkrijgt, verleent hij om niet aan de opdrachtgever een in beginsel niet overdraagbare licentie deze vinding in de huidige bedrijfsvoering van de opdrachtgever toe te passen.

De tekst in de versie van 2005 week hier niet ten principale van af:

1. De adviseur, of diens rechtverkrijgende(n) heeft het uitsluitend recht tot openbaarmaking, verwezenlijking en verveelvoudiging van zijn ontwerpen, tekeningen, schetsen, foto's en alle andere afbeeldingen van zijn ontwerp, van maquettes en modellen alsmede van alle andere voorwerpen of informatiedragers, die van zijn ontwerp een afbeelding of voorstelling vormen, of die zijn bedoeld in de Auteurswet 1912 of in de Eenvormige Beneluxwet inzake Tekeningen en Modellen.
2. De adviseur behoudt ook nadat hij toestemming heeft verleend tot verwezenlijking, openbaarmaking of verveelvoudiging van zijn werk de volgende rechten:
 - a. het recht zich te verzetten tegen openbaarmaking van het werk zonder vermelding van zijn naam of andere aanduiding als maker, tenzij het verzet in strijd zou zijn met de redelijkheid;
 - b. het recht zich te verzetten tegen de openbaarmaking van het werk onder een andere naam dan de zijne, alsmede tegen het aanbrenge van enige wijziging in de benaming van het werk of in de aanduiding van de maker, voor zover deze op of in het werk voorkomen, dan wel in verband daarmee zijn openbaar gemaakt;
 - c. het recht zich te verzetten tegen elke andere wijziging in het werk, tenzij deze wijziging van zodanige aard is, dat het verzet in strijd zou zijn met de redelijkheid;
 - d. het recht zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere aantasting van het werk, welke nadeel zou kunnen toebrengen aan de eer of de goede naam van de maker of aan zijn waarde in deze hoedanigheid.
3. De adviseur heeft als enige het recht van het uitwendige en inwendige van een naar zijn ontwerp verwezenlijkt object foto's of andere afbeeldingen te maken en deze

te vereenvoudigen en openbaar te maken, doch hij behoeft de toestemming van de opdrachtgever voor het openbaar maken van foto's of andere afbeeldingen die het inwendige van het object tonen na ingebruikneming. Aan zijn toestemming kan de opdrachtgever voorwaarden verbinden.

4. De adviseur geldt in de zin van de Eenvormige Beneluxwet in zake Tekeningen en Modellen als de ontwerper van de tekeningen en modellen die hij in het kader van de opdracht heeft vervaardigd. De adviseur heeft bij uitsluiting het recht deze tekeningen en modellen te deponeren bij het in die Wet bedoelde Bureau. Het ten aanzien van auteursrechten bepaalde is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de aan zo'n depot te ontleen rechten.
 - a. De adviseur is verplicht om naar zijn mening voor octrooiverlening vatbare vindingen, ontstaan tijdens en door de uitvoering van de opdracht, onverwijld onder de aandacht van de opdrachtgever te brengen.
 - b. Indien een zodanige vinding is ontstaan door uitwisseling van kennis tussen de opdrachtgever en de adviseur, heeft de opdrachtgever het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi op die vinding aan te vragen. De opdrachtgever stelt de adviseur van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis. De adviseur is desgevraagd verplicht de opdrachtgever bij de behandeling van de aanvraag assistentie te verlenen. De daaruit voor de adviseur voortvloeiende werkzaamheden zullen in onderling overleg worden vergoed.
 - c. Als de opdrachtgever een octrooi als bedoeld in dit lid verkrijgt, verleent hij om niet aan de adviseur een in beginsel niet overdraagbare licentie op die vinding. Bij concrete toepassing van de licentie zal de adviseur toestemming aan de opdrachtgever vragen, welke toestemming slechts geweigerd kan worden indien de opdrachtgever tegenstrijdige belangen met het bedrijf kan aantonen.
 - d. Indien de opdrachtgever van het in dit lid onder b genoemde recht geen gebruik maakt, heeft de adviseur het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi voor die vinding aan te vragen. De adviseur stelt de opdrachtgever van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.
 - e. Als de adviseur een octrooi, als bedoeld in het bepaalde sub d, verkrijgt, verleent hij om niet aan de opdrachtgever een in beginsel niet overdraagbare licentie deze vinding in de huidige bedrijfsvoering van de opdrachtgever toe te passen.

Art. 47 DNR 2011 (2005) (Uitvoering van het object)³

1. De opdrachtgever is verplicht het object overeenkomstig het advies en de kenbare bedoeling van de adviseur uit te (laten) voeren en wijkt daarvan niet af dan na overleg met de adviseur. De opdrachtgever stelt de adviseur in de gelegenheid zich ervan te vergewissen dat de uitvoering van het object geschiedt in overeenstemming met zijn advies en bedoelingen. De opdrachtgever wijkt niet af van het advies en de bedoeling dan na overleg met de adviseur.
2. Indien partijen omtrent de werkzaamheden van de adviseur in verband met het in lid 1 bedoelde overleg niets zijn overeengekomen, is de opdrachtgever in voorkomende gevallen afzonderlijk advieskosten aan de adviseur verschuldigd, die in onderling overleg worden vastgesteld.

Het verschil tussen de tekst van 2011 en die van 2005 is dat in het eerste lid van art. 47 thans van 'bedoeling' wordt gesproken in plaats van 'bedoelingen' alsmede de toevoeging van de slotzin aan lid 1.

3. De rechtspraak op deze bepaling is opgenomen in Deel 7, par. 5.3.

Art. 48 DNR 2011 (2005) (Recht op herhaling van het advies)

1. De adviseur heeft het recht zijn advies te herhalen, voor zover redelijke belangen van een eerdere opdrachtgever zich niet daartegen verzetten en niet dan nadat de adviseur met de eerdere opdrachtgever overleg heeft gepleegd.
2. Het is de opdrachtgever niet toegestaan het advies geheel dan wel gedeeltelijk nogmaals te gebruiken zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de adviseur.
3. In geval van het geheel dan wel gedeeltelijk nogmaals gebruiken van het advies door de opdrachtgever komen partijen in overleg de advieskosten overeen, waarbij rekening wordt gehouden met de aan de adviseur toekomende vergoeding voor het auteursrecht.

1.4 De regeling in de SR 1997

Art. 36-41 SR 1997:

Art. 36 SR 1997 (Auteursrecht)

1. De architect heeft, met uitsluiting van ieder ander, het recht van verwezenlijking, openbaarmaking en verveelvoudiging van zijn ontwerpen, tekeningen, schetsen, foto's en alle andere afbeeldingen van zijn ontwerp, van maquettes en modellen alsmede van alle andere voorwerpen of informatiedragers, die van zijn ontwerp een afbeelding of voorstelling vormen, of die zijn bedoeld in de Auteurswet 1912 of in de Beneluxwet inzake tekeningen en modellen, zulks ongeacht of deze aan de opdrachtgever of aan derden ter beschikking zijn gesteld.
2. Het is de opdrachtgever niet toegestaan de uitvoering van een ontwerp van de architect te herhalen — evenmin indien het slechts een deel van een ontwerp van de architect betreft — zonder de uitdrukkelijke, schriftelijke toestemming van de architect. Aan zijn toestemming kan de architect voorwaarden verbinden, het betalen van een geldelijke vergoeding daaronder begrepen.

Art. 37 SR 1997 (Auteursrechten bij de uitvoering van het ontwerp)

1. De opdrachtgever is in alle gevallen verplicht het bouwproject overeenkomstig het ontwerp en de bedoelingen van de architect uit te (laten) voeren en wijkt daarvan niet af dan in overleg met de architect.
De opdrachtgever stelt de architect in de gelegenheid zich ervan te vergewissen dat de uitvoering van het bouwproject geschiedt in overeenstemming met zijn ontwerp en bedoelingen.
2. Zijn partijen overeengekomen dat de directie tijdens de uitvoering niet door de architect wordt gevoerd, dan raadpleegt de opdrachtgever de architect omtrent diens bedoelingen in al die gevallen dat bij de uitvoering van het bouwproject wordt geraakt aan de esthetische waarde van het ontwerp.
3. De werkzaamheden van de architect in verband met het in lid 1 bedoelde overleg of de in lid 2 bedoelde raadpleging behoren niet tot de standaardwerkzaamheden voor een bouwproject en indien partijen daaromtrent niet zijn overeengekomen, is de opdrachtgever in voorkomende gevallen afzonderlijk advieskosten aan de architect verschuldigd, die in onderling overleg tussen de opdrachtgever en de architect worden vastgesteld.

Art. 38 SR 1997 (Recht van herhaling van het ontwerp)

De architect heeft het recht zijn ontwerp bij herhaling uit te (laten) voeren, voor zover redelijke belangen van een eerdere opdrachtgever zich niet daartegen verzetten en niet dan nadat de architect met de eerdere opdrachtgever overleg heeft gepleegd, of, indien deze niet voor overleg openstaat, niet dan nadat de architect hem op de hoogte heeft gesteld.

Art. 39 SR 1997 (Wijziging aan het bouwproject)

De architect naar wiens ontwerp een bouwproject tot stand is gekomen heeft het recht zich te verzetten tegen elke wijziging aan dat bouwproject, tenzij deze wijziging van zodanige aard is dat het verzet in strijd zou zijn met de redelijkheid en billijkheid.

Ook voor het overige is het bepaalde in artikel 25 van de Auteurswet 1912 van toepassing.

Art. 40 SR 1997 (Recht van naamteken)

De architect heeft het recht een naar zijn ontwerp uitgevoerd bouwproject te voorzien van zijn naam of naamteken, mits daardoor geen afbreuk wordt gedaan aan het uiterlijk of aan het gebruik van het bouwproject.

Art. 41 SR 1997 (Recht van afbeelding)

De architect heeft het recht van het uitwendige en inwendige van een naar zijn ontwerp verwezenlijkt bouwproject foto's of andere afbeeldingen te maken en deze te verveelvoudigen en openbaar te maken, doch hij behoeft de toestemming van de opdrachtgever voor het openbaar maken van foto's of andere afbeeldingen die het inwendige van het bouwproject tonen na de ingebruikneming.

1.5 *De regeling in de RVOI-2001 (1998)*

Art. 17 lid 2-4 en 6-9 RVOI-2001:

2. Het adviesbureau verstrekt derden geen specifiek projectgebonden gegevens en bescheiden en onthoudt zich van publieke uitingen over het project zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever.
3. Het is de opdrachtgever niet toegestaan een object, uitgevoerd naar het tot stand gebrachte ontwerp van het adviesbureau – al dan niet ingeval van uitbreiding – geheel of in onderdelen daarvan in herhaling uit te voeren, zonder uitdrukkelijke toestemming van het adviesbureau; het adviesbureau is bevoegd aan het geven van die toestemming voorwaarden te verbinden, waaronder het betalen van een vergoeding aan het adviesbureau.
4. Het auteursrecht in zake afgegeven documenten, genoemd in lid 1, alsmede dat in zake het ontwerp genoemd in lid 3 blijft berusten bij het adviesbureau.
(...)
6. Het adviesbureau geldt in de zin van de Eenvormige Beneluxwet in zake Tekeningen en Modellen als de ontwerper van de tekeningen en modellen die het in het kader van de opdracht heeft vervaardigd. Het adviesbureau heeft bij uitsluiting het recht deze tekeningen en modellen te deponeren bij het in die Wet bedoelde Bureau. Het ten aanzien van auteursrechten bepaalde is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de aan zo'n depot te onlenen rechten.
7. Gegevens en bescheiden door of namens de opdrachtgever aan het adviesbureau ter hand gesteld of bekend gemaakt, mogen door het adviesbureau niet aan derden bekend gemaakt worden, behoudens uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgever. Als zodanige gegevens en bescheiden worden ook beschouwd de van derden afkomstige resultaten van berekeningen, onderzoekingen, beproevingen en beschouwingen die geheel door de opdrachtgever bekostigd zijn. Deze verplichting geldt niet voor gegevens en bescheiden, die algemeen bekend of voor het publiek toegankelijk zijn of die bekend worden zonder dat het adviesbureau daarvan een verwijt te maken is.
8. De opdrachtgever zal het adviesbureau niet belemmeren in het aan derden ter beschikking stellen van zijn kennis, tenzij deze kennis bestaat uit bedrijfsgeheimen van de opdrachtgever of onderdeel vormt van een vinding, ten aanzien waarvan een octrooiaanvraag is geschied met inachtneming van het gestelde in lid 9.
9. a. Het adviesbureau is verplicht om, naar zijn mening voor octrooiverlening vatbare vindingen, ontstaan tijdens en door de uitvoering van de opdracht onverwijld onder de aandacht van de opdrachtgever te brengen.

b. Indien een zodanige vinding is ontstaan door uitwisseling van kennis tussen de opdrachtgever en het adviesbureau, heeft de opdrachtgever het recht zijn naam en voor zijn rekening octrooi op die vinding aan te vragen. De opdrachtgever stelt het adviesbureau van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.

Het adviesbureau is desgevraagd verplicht de opdrachtgever bij de behandeling van de aanvraag assistentie te verlenen. De daaruit voor het adviesbureau voortvloeiende werkzaamheden zullen op basis van bestede tijd vergoed worden.

c. Als de opdrachtgever een octrooi als bedoeld in dit lid verkrijgt, verleent hij om niet aan het adviesbureau een in beginsel niet overdraagbare licentie die vinding. Bij concrete toepassing van de licentie zal het adviesbureau toestemming aan de opdrachtgever vragen, welke toestemming slechts kan worden geweigerd indien de opdrachtgever tegenstrijdige belangen met zijn bedrijf kan aantonen.

d. Indien de opdrachtgever van het in lid 9 b genoemde recht geen gebruik maakt, heeft het adviesbureau het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi voor die vinding aan te vragen, een en ander met inachtneming van het in lid 7 van dit artikel gestelde.

Het adviesbureau stelt de opdrachtgever van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.

e. Als het adviesbureau een octrooi, als bedoeld in lid 9d, verkrijgt, verleent hij om niet aan de opdrachtgever een in beginsel niet overdraagbare licentie deze vinding in de huidige bedrijfsvoering van de opdrachtgever toe te passen.

In de RVOI 1998 en in de RVOI 1993 (1987) werd deze materie geregeld in art. 17 lid 2, 3 en 5-9:

2. Het is de opdrachtgever niet toegestaan om een object, uitgevoerd naar het tot stand gebrachte ontwerp, de tekeningen en andere werken van het adviesbureau – al dan niet ingeval van uitbreiding – geheel of in onderdelen daarvan in herhaling uit te voeren, zonder uitdrukkelijke toestemming van het adviesbureau; het adviesbureau is bevoegd aan het geven van die toestemming voorwaarden te verbinden, waaronder het betalen van een vergoeding aan het adviesbureau.
3. Het auteursrecht in zake afgegeven stukken, genoemd in lid 1, alsmede dat in zake het ontwerp, de tekeningen en werken genoemd in lid 2, berust bij het adviesbureau. (...)
5. Het adviesbureau geldt in de zin van de Eenvormige Beneluxwet in zake Tekeningen en Modellen als de ontwerper van de tekeningen en modellen, die het in het kader van de opdracht heeft vervaardigd. Het adviesbureau heeft bij uitsluiting het recht deze tekeningen en modellen te deponeren bij het in die Wet bedoelde Bureau. Het ten aanzien van auteursrechten bepaalde in lid 4 is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de aan zo'n depot te ontleen rechten.
6. Gegevens en bescheiden door of namens de opdrachtgever aan het adviesbureau ter hand gesteld of bekend gemaakt, mogen door het adviesbureau niet aan derden bekend gemaakt worden, behoudens uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgever. Als zodanige gegevens en bescheiden worden ook beschouwd de van derden afkomstige resultaten van berekeningen, onderzoeken, beproevingen en beschouwingen die geheel door de opdrachtgever bekostigd zijn. Deze verplichting geldt niet voor gegevens en bescheiden, die algemeen bekend of voor het publiek toegankelijk zijn.
7. Het adviesbureau zal geen specifiek projectgebonden gegevens en bescheiden, die aan de opdrachtgever worden afgegeven, aan derden verstrekken zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgever.
8. De opdrachtgever zal het adviesbureau niet belemmeren in het aan derden ter beschikking stellen van zijn kennis, tenzij deze kennis bestaat uit bedrijfsgeheimen van de opdrachtgever of onderdelen vormt van een vinding, ten aanzien waarvan een octrooiaanvraag is geschied met inachtneming van het gestelde in lid 9.
9. a. Het adviesbureau is verplicht om, naar zijn mening voor octrooiverlening vatbare vindingen, ontstaan in en door zijn werkzaamheden aan de opdracht, onverwijld onder de aandacht van de opdrachtgever te brengen.

b. Indien een zodanige vinding is ontstaan door uitwisseling van kennis tussen de opdrachtgever en het adviesbureau, heeft de opdrachtgever het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi op die vinding aan te vragen. De opdrachtgever stelt het adviesbureau van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.

Het adviesbureau is desgevraagd verplicht de opdrachtgever bij de behandeling van de aanvraag assistentie te verlenen. De daaruit voor het adviesbureau voortvloeiende werkzaamheden zullen op basis van bestede tijd vergoed worden.

c. Als de opdrachtgever een octrooi als bedoeld in dit lid verkrijgt, verleent hij om niet aan het adviesbureau een in beginsel niet overdraagbare licentie op die vinding. Bij concrete toepassing van de licentie zal het adviesbureau toestemming aan de opdrachtgever vragen, welke toestemming slechts kan worden geweigerd indien de opdrachtgever tegenstrijdige belangen met zijn bedrijf kan aantonen.

d. Indien de opdrachtgever van het in lid 9b genoemde recht geen gebruik maakt, of indien een zodanige vinding niet ontstaan is door uitwisseling van kennis tussen de opdrachtgever en het adviesbureau, heeft het adviesbureau het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi voor die vinding aan te vragen, een en ander met inachtneming van het in lid 6 van dit art. gestelde.

Het adviesbureau stelt de opdrachtgever van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.

e. Als het adviesbureau een octrooi, als bedoeld in dit lid, verkrijgt, verleent hij om niet aan de opdrachtgever een in beginsel niet overdraagbare licentie om deze vinding in de huidige bedrijfsvoering van de opdrachtgever toe te passen.